

Tanári szakdolgozat

INTERAKTÍV REFLEKTÍV TECHNIKÁK SZEREPE
AZ IRODALMI SZÖVEGEK ÉRTELMEZÉSÉBEN

TÉMAVEZETŐ: Czimer Györgyi

KÉSZÍTETTE: Balázs Katalin

Magyar nyelv és irodalom – Történelem szak (MA)

TARTALOMJEGYZÉK

AZ ÓRA TÉMÁJA.....	3
AZ ÓRA CÉLJA – A FEJLSZTENI KÍVÁNT TERÜLETEK.....	3
AZ INTERAKTÍV MÓDSZER – KOOPERÁCIÓ.....	4
A REFLEKTÍV MÓDSZER – KRITIKAI GONDOLKODÁS.....	4
AZ ÓRA ELMÉLETI ELŐKÉSZÍTÉSE	5
AZ ÓRA MENETE – IDŐBEOSZTÁS.....	7
FELADATOK.....	8
1. CSOPORT	9
2. CSOPORT	11
3. CSOPORT	13
4. CSOPORT	16
5. CSOPORT	17
6. CSOPORT	20
KILÉPŐKÁRTYA.....	22
REFLEXIÓK.....	27
IRODALOMJEGYZÉK.....	29
NYILATKOZAT.....	30

I. AZ ÓRA¹ TÉMÁJA

Az óra témájának alapját a villoni balladák magyar „adaptációi” (fordítások, átköltések és parafrázisok) képezték, melyek az interaktív reflektív módszerek alkalmazásával váltak elemzésünk és megfigyelésünk középpontjává.

II. AZ ÓRA CÉLJA – A FEJLSZTENI KÍVÁNT TERÜLETEK

Az új ismeretek közvetítésén túl, az egyéni, frontális, de jobbra csoportos munkaformát követő óra a korábban tanultakra is épít: a már megszerzett tudás felidézését, tudatos alkalmazását, újrendezését kívánja meg a tanulóktól, szóbeli és írásbeli alkotókészségük kibontakoztatására törekszik. Az óra célja többek között az, hogy néhány irodalmi fogalom rendszerbefoglalásával bővüljön a gyerekek irodalomelméleti tudástára. Fontos a fogalmak jelentésének pontosítása, a tudatos fogalomhasználatra való ösztönzés írásban és szóban. Irodalmi tanulmányaink során gyakran találkozunk fordításokkal, s ugyanolyan gyakran ügyet sem vetünk a fordítók mesteri munkáira. F. Villon és a balladák ideális alkalom arra, hogy középiskolai tanulmányaink elején megemlékezzünk a fordítókról, pontosabban megvilágítsuk a fordítás különböző funkcióit. A villoni balladák magyar transzformációi már önmagunkban utalnak Villon irodalomtörténeti jelentőségére, így szükségtelen annak továbbhangsúlyozása. Kiss Judit Ágnes versei kapcsán újabb három fogalmat vezetünk be (paródia, travesztia, persziflázs), melyet közösen (frontális munkaformában) beszélünk meg.

Az óra a szociális kompetenciát, az interperszonális intelligenciát, valamint az együttműködési és problémamegoldó készséget is kívánja fejleszteni. A társas környezet, vagyis a csoportmunka a mű közös befogadását elsősorban diák-diák interakciójában teszi lehetővé. A kollektív megszólalás és véleményformálás így olyan interpretációknak is teret enged, ami a frontális munkaforma keretei között nem tud, vagy nem akar felszínre kerülni. Végül cél az, hogy a pozitív atmoszféra megteremtésével a társas tér biztosítsa az önkifejezés szabadságát, a szövegek egyszerre játékos és szakszerű feldolgozását.

¹ Helye és ideje: Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma, 2013. március 12.

III. AZ INTERAKTÍV MÓDSZER – KOOPERÁCIÓ

Az interaktív módszer egyik eszköze a kooperatív tanulási forma, vagyis a csoportmunka.² Számos szakirodalom beszél a csoportképződés lehetséges módszereiről, a csoportmunka alkalmazásának eredményeiről, hatékonyságáról. A csoportkialakítást a módszerek tudatos alkalmazásával általában a tanári irányításnak kell meghatároznia közvetett, avagy közvetlen módon. Órákon a csoportképzés spontán, véletlenszerű, tehát látszólag közvetett kialakítását a terem adottsága, valamint szűkre szabott időnk nem tette lehetővé, így az „állj párba”, „kettős kör”, vagy az „osztálykeveredés” technikájának alkalmazása helyett, a csoportkialakítást a gyerekek önálló szervezőképességére bízta, minimális (közvetlen) tanári utasítással rövid időn belül létre is jöttek a baráti alapon szerveződő hatszor 6 fős *szimpátiacsoportok*. Esetünkben a szerveződés azért is sikerült gyorsan és zökkenőmentesen, mert a gyerekek számára ismert volt az általánosságban egyébként szokatlannak és újszerűnek nevezhető munkaforma. Az osztályterem átalakítása és az időkeret meghatározása után fegyelmezetten láttak hozzá a kiadott feladatsorok közös megbeszéléséhez és megoldásához.

IV. A REFLEKTÍV MÓDSZER – KRITIKAI GONDOLKODÁS

A kritikai gondolkodás Robert Fischer szerint: „*Készség az okoskodásra, hajlandóság a kétehyre, vágy az igazságra*”³. Értelmezve és mérlegelve Fischer szavait úgy gondolom, hogy a kritikai gondolkodás és a reflektív attitűd egymástól elválaszthatatlan. A kritikus hozzáállását szkepticizmus jellemzi, a szkeptikus szinte mindent megkérdőjelez, kétkedése odáig is eljuthat, hogy saját addig gondolt bizonyosságait (akár önmagát) is megkérdőjelezi az igazság feltárása érdekében. Irodalmi művek esetén merész dolog lenne (tudományos) igazságról beszélni, bár az önmagukat tudományként számon tartott tudományok életében az igazság éppen olyan pillanatszerű akár a nem-tudományok életében. Gondolhatunk akár a kuhni tudományfilozófia „paradigma” fogalmára, mely a természet- és társadalomtudományokban egyaránt nagy népszerűségnek örvend. E

² „Az együttműködésen alapuló tanulás a tanulóknak (diákok, felnőttek) párban vagy 4-6 fős csoportokban végzett olyan tevékenysége, melynek során együttműködve oldanak meg egy közös problémát, kutatnak egy közös témát, vagy közös értelmezéssel (diskurzussal) hoznak létre új gondolatokat, kombinációkat.” Pethőné Nagy Csilla, *Módszertani kézikönyv*, Korona Kiadó, 2007, 145. o.

³ Uo. 41. o

fogalom a tudományfejlődés pulzáló modelljére utal, nincsenek örök érvényű elméleti-fogalmi rendszereink, a szkepszis és az empirikus megfigyelések hatására állandóan átrendeződnek bevett meggyőződéseink.

A kritikai gondolkodás feltételeit a tanárnak kell biztosítania: az okoskodás támogatásával, a véleménykülönbségek tolerálásával, bátorításával, a tanulók gondolatainak tiszteletben tartásával.⁴ A kritikai gondolkodás természetesen kevés önmagában. Ahhoz, hogy valamit kétségbe tudjunk vonni és alapjaiban megkérdőjelezni, szükséges annak alapos elsajátítása és befogadása. A kritikai gondolkodás kizárólag egy bizonyos szintű tudásbázison tud működőképpé válni, anélkül az okoskodás üres okoskodás marad. A reflektív gondolkodó képes saját meggyőződéseit kritikai vizsgálat alá vonni, objektíven tekinteni saját tudatának termékére, de mindenekelőtt befogadó lenni. Az irodalmi szövegek – legyen ez bármilyen anakronisztikus – képesek más igazságok felé is mutatni, ahol a vég nélküli megértés önmegértésről és önigazolásról szól.

Az szövegelemzés és a csoport-feladatok megoldása közben bátorítottam a tanulókat, hogy próbáljanak szabadon asszociálni, ez ugyanis elősegíti a divergens gondolkodás életbe lépését. Ugyanakkor arra is figyelmet fordítottam, hogy mindig térjenek vissza a megadott szöveghez, költeményhez. Habár a csoportmunka miatt jelentősen beindult a gyerekek fantáziája, nem ütközött akadályba, hogy mindig visszatérjünk az elemzés kiindulópontjához és így egyfajta hermeneutikai kört írunk le. A kritikai gondolkodás elősegítését eredményezi, ha egyszerre több perspektívát is játékba hozunk az elemzések során.

V. AZ ÓRA ELMÉLETI ELŐKÉSZÍTÉSE

Az óra elején különös figyelmet fordítottam a fordítás, átköltés és parafrázis megkülönböztetésére, majd azok funkcióbeli azonosságára is rámutattam. A fordítás definiálása során Babits Mihály idézetét hívtam segítségül, aki a fordítás kritériumát a tartalom és a forma hű visszaadásában határozta meg a forrásnyelv prioritását hangsúlyozva: „*mennél hívebbek maradunk a szöveghez formailag, annál több kilátásunk van arra, hogy tartalmilag is hívek maradhatunk, legalább ahhoz, ami a tartalomban lényeg.*”⁵ A forrásnyelv

⁴ Uo. 44-45. o.

⁵ Babits Mihály, *Dante fordítása. Műhelytanulmány.* = <http://epa.oszk.hu/00000/00022/00102/03282.htm>

elsőbbségével szemben Kosztolányi a célnyelvet létrehozó költői teljesítményben, az alkotói produktivitásban látta a fordítás lényegét és érdemét, melyet értelemszerűen nagyobb költő szabadság jellemez: „*Alkotásnak látom a műfordítást, nem másolásnak.*”⁶

A fordítás tehát egyes irodalmárok és kritikusok számára az eredeti mű visszaadását, szemantikai és strukturális követését jelenti, mások számára e fogalom az alkotói jellegű produktivitást is magában hordozhatja, de ekkor már szerencsésebb átköltésről beszélni. A fordítás és az átköltés tisztázása után a parafrázist egy már meglévő alkotás újraalkotásaként határoztam meg, amely más stílusban más eszközökkel, szavakkal kívánja befogadhatóbbá, népszerűbbé tenni az eredeti, parafrázis szöveget. A három fogalom közötti átfedést és hasonlóságot a funkcióbeli azonossággal érzékeltettem, a megkülönböztetést pedig a költői kreativitásra jellemző eredetiséggel, amely a parafrázis irányába mutat fokozatosságot.

Ennek értelmében később közösen megállapítottuk, hogy Faludy György balladái⁷ az átköltés és a parafrázis halmazán belül helyezhetők el, ezzel szemben Kosztolányi Dezső (*Ballada a hajdal való idők szépasszonyairól*), Mészöly Dezső (*Levél Bourbon herceghez*), József Attila (*Villonról, meg a Vastag Margot-ról szóló ballada*) és Illyés Gyula (*Gyász-irat, melyet maga s társai számára szerzett a költő, mialatt fölakasztásukat várták*) balladái inkább a fordításhoz illetve az átköltéshez állnak közelebb.

A fogalmak tisztázása és rendszerezése után következtek a(z) (összehasonlító) verselemzések. A vizsgált művek közül Faludy balladái jutottak kiemelt szerephez, illetve a villoni balládákra, mint a balladai formára rájátszó Kiss Judit Ágnes szövegek (*Ballada az időben eltűnt férjéről, Gyerekférj balladája, Ballada a kettős erkölcsről*), amelyek a feminizmus kérdéskörét sem hagyták érintetlenül, hiszen az utóbbi vers a nemek társadalmi megítélésének problematikusságát veti fel. A feminizmus mélyebb gyökereinek feltárására és a női írás (ha egyáltalán van ilyen) ügyének felvetése⁸ nyitott kérdés maradt, amit később más kontextusban lesz érdemes tisztázni.

A csoportmunkát megelőző bevezető órán megismerkedtünk Villon életével is, annak meghatározó momentumaira koncentrálni elhelyeztük őt történeti és szociológiai környezetében. Villon neve összeforrott a „*Francia vagyok*” kezdetű Faludy-féle

⁶ Kosztolányi Dezső, *Idegen költők*. II. 531.

⁷ Az dupla órán tárgyalt átköltések, parafrázisok: *Levél, melyet Françoise Villon mester, mikor nem volt már egy bűdös vasa, így írt Jehan de Bourbon herceghez*, *Kerítő ballada Villonról és kövér Margot-járól*, *Az akasztófavirágok balladája* 1. rész. Korábban tárgyalt művek: *Ballada a parlamenthez*, *Négysoros vers, melyet Villon halálátétele szélére írt*.

⁸ Ha valaki nő, garantálja-e, hogy feminista szöveget hozzon létre? A feminizmusból következik-e nőies szöveg?

négysorossal, melynek záró mondata néhányunk számára már ismert volt, és valamennyiünk számára máris népszerű lett, ezzel egyidejűleg maga Villon. A villoni karakter – melynek meg- és / vagy újraalkotása (esetleg dekonstruálása) a verselemzéseken keresztül történt – humoros-cinikus, szókimondó közvetlenségével megkönnyítette a befogadás folyamatát, színesítette a műértés élményét. A *Négysoros vers* és a később vizsgált kortárs versek sem tudtak pusztán önmagukra irányulni. Kiss Judit Ágnes provokatív versei, ha nem is kiáltottak életrajzi adatok után, a szerző kilétére néhány diák (újra) rákérdezett. („*Ki ez a nő? Él még?*”)

„*Mit számít, ki beszél.*”⁹ Időnként számít, főként akkor, ha a jelentésteremtés eredményességéhez, a befogadás sikeréhez hozzájárul a szerző személyes és valóságos életének egy-egy mozaikdarabkája. Villon életével, de inkább a halálának körülményeivel kapcsolatos ismeretek, és a meggyőződésen alapuló állítás formájában feltett kérdések a diákok körében kiegészítésre, megerősítésre vártak: („*Villont kivégezték, és akkor írta azt a híres versét...(?)*”) A gyerekek előzetes ismereteire támaszkodva igyekeztem a meglévő tudáshalmazt bővíteni, olykor módosítani, ezen ismeretek (életrajzi információk) természetesen a szövegértelmezés közben fokozatosan háttérbe szorultak és átvették a helyüket a már említett művek.

VI. AZ ÓRA MENETE – IDŐBEOSZTÁS

Az óra elméleti előkészítése (kb. 15 perc)

Közös szövegelemzés és feladatmegoldás csoportmunkában (kb. 25 perc)

Verselek meghallgatása, megoldások ellenőrzése (35 perc)

Kilépőkártya (kb. 5 perc)

⁹ M. Foucault *Mi a szerző?* c. írásában emlegetett Beckett-i idézet. In: *Nyelv a végtelenhez*, Latin Betűk, 2000, 119-145. o.

VII. FELADATOK

Az 1. 2. 3. 4. csoport összehasonlító verselemzést végez, és az ahhoz kapcsolódó feladatokat oldja meg, az 5. és a 6. csapat 1-1 vershez kap kérdéssort. A gyerekek önállóan osztják fel maguk között a feladatokat. A csoportok feladatainak közös megbeszélése és ellenőrzése során minden csoportot legalább két tanuló képvisel az osztály előtt. A verseket szintén a tanulók előadásában hallgatjuk meg, majd a csoportok képviselő (szóvivők) ismertetik az osztállyal a feladatokat, saját ötleteiket és megoldásaikat. (A dolgozatban a gyerekek által írt szövegrészeket kiemelve **kék** és **piros** színnel jelöltem.)

1. CSOPORT

Ballada a hajdan való idők szépasszonyairól (ford. Kosztolányi Dezső)

*Mondd, hol van és melyik országban él
Flóra, a híres római csuda?
S Archippa hol, ki szebb mindenkinél.
Hol van Thaisz, kis unokahuga?
Hol van Ekho, a zengő és dicső,
kit hallgatott a csermely, esti tó,
mert még különb nem élt itt földi nő?...
Hová lett a tavalyi hó?*

*Heloise, a tudós apáca hol,
kiért Abelár életet cserélt,
s aztán csupán szerelméért lakol,
klastromba buj, csuhába, mint herélt?
Hol a királyné most, ki Buridánt
egy durva zsákba varrva a siró
Szajnába dobta, a folyás iránt...?
Hová lett a tavalyi hó?*

*Hol Blanka királyné, e lilium,
ki énekelt-dalolt – mint egy szirén,
Nagylábu Berta és még milliom,
Beatrix, Mayne urnője és Irén,
Johanna hol, kit angol hitszegők
égettek el, hol az angyali-jó:
Boldogságos Szűz, jaj, hol vannak ők...?
Hová lett a tavalyi hó!*

AJÁNLÁS

*Herceg, ne kérdezd sem most, sem utóbb,
hol vannak ők, nem kell itt semmi szó,
hisz ez utolsó sorból megtudod:
hová lett a tavalyi hó!*

Ballada az időben eltűnt férfiakról (Kiss Judit Ágnes)

*Nem emlékszem, hogy hívták a szőke herceget.
Magas volt, kék szemekkel, és ritkán nevetett.
Lovon egy-kétszer láttam (csúnyán is ült szegény),
húszéves volt és szűz még. De aztán jöttem én.
Késő volt visszakozni (bár nem volt szerelem,
egy félművelt kis lovag nem épp az esetem);
így törtem le a bimbót, s – ez szégyellnivaló,
de úgy hagyott faképnél, ahogy ledob a ló.*

*Volt egy barna fiú is. Vagy öt nyelven beszélt,
de megvetette mélyen a magyar népzénét.
Szadista lehetett tán, mert csókot nem adott,
helyette ajkamba vagy nyelvembe harapott.
S én ostoba, nem tudtam, hogy mily sértő dolog
ágyába bújni, hogyha aludni akarok.
Miattam kapott léket a férfibüszkeség.
Ma is, ha elém téved, elkapja a fejét.*

*És az a furcsa táncos Szent Iván éjjelén
sokáig nézett, aztán szerelmes lett belém,
s mikor eljött a perc, hogy magáévá tegyen,
menekülőre fogta, nehogy túl jó legyen.
Hová sodorta őket Kronosz, a szívtelen?
Nagyobb úr volt felettük, mint én s az érzélem.
Nem hozza vissza őket se vágyam se szavam,
mint vízcseppek a fűről, eltűntek nyomtalan.*

AJÁNLÁS

*Királyfi, téged is már rég elvesztettem.
Mi maradt meg belőled? Egy cetlín a neved,
a cigarettád íze, az erős mozdulat,
ahogy magadhoz vontál. És talán a tudat,
hogy miattad olvastam Hajnóczy könyveit.
S bár vissza nem hozhatlak, rajtunk már nem segít,
de él bennem egy emlék, és gyakran álmodom,
hogy tenyeredből itatsz egy nyári hajnalon.*

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK (1. CSOPORT)

Fogalmazzátok meg néhány mondatban, hogy mi a **versek témája**!

Az első vers megfogalmazza a nők szépségének, fiatalságának mulandóságát. A második vers azokról a férfiakról szól, akik elhagyták a nőt, de a nő a csalódások ellenére is bizakodó, megérintette őt egy férfi, akibe szerelmes volt.

Mivel indokolnátok az összehasonlítást? Mi teszi lehetővé a két vers összevetését?

Érveljetek néhány mondatban!

Azonos: Mindkét mű a mulandóságáról szól. Az egyik a szerelem, a másik mű a fiatalság mulandóságáról. Mindkét mű címében szerepel az idő. Villonnál a nők akaratukon kívül „tűnnek el az időben”, Kiss Judit Á.-nál nem igazán az idő játszik közre, hanem a férfinak a nőhöz való hozzáállása. (Lelép, faképnél hagyja a nőt) Így tűnik el.

Különbőség: Ez egyik férfi, a másik női szemszögből ír.

Készítsetek **szemponttáblázatot** az alábbi kérdések szerint:

Ballada a hajdan való idők szépasszonyairól		Ballada az időben eltűnt férfiakról
<i>a herceg és egyben az olvasó</i>	Ki a megszólított?	<i>a királyfi és egyben az olvasó</i>
<i>kevésbé személyes, általánosságban beszél róluk</i>	Milyen a megszólító és a megszólított viszonya?	<i>személyes, közvetlenebb</i>
<i>mulandóság</i>	Milyen problémával néznek szembe a lírai beszélők?	<i>szerelem, érzelmek, mulandóság</i>
<i>kérdésekkel szólítja meg az olvasót</i>	M jellemzi a stílust és kifejezőmódot?	<i>elbeszélés, modern</i>
<i>van ajánlás és refrén</i>	Egyéb, szabadon választott szempont: Szerkezete	<i>van ajánlás és refrén</i>

2. CSOPORT

Levél Bourbon herceghez (ford. Mészöly Dezső)

Én jó uram, félelmes hírv Herceg,
Liliomos pajzsú, királyi vér!
Francois Villon, ki munkában gebed meg,
S ki több pofont kapott akárkinél,
Alázatos levélben arra kér:
Adj néki holmi kölcsönt kegyesen! -
Törvény előtt az esküt leteszem,
Hogy vagyonában nem vall kárt Kegyelmed;
Szavamnak állok tisztességesen:
Semmit se vesztesz el - csupán türelmed.

Más herceg pénze nékem sose kellett:
Szolgád csak a Te kölcsönödből él.
A hat ezüst, mit múltkor kaptam, elment:
- Mit tehettek, ha gyomrom enni kér? -
De megfizetek persze mindenér,
A múltkorival együtt, rendesen:
Mihelyt a makk a szilfán megterem,
S vadgesztenyéért arannyal fizetnek.
Nem is kell perre menned, Hercegem:
Semmit se vesztesz el - csupán türelmed.

Egészségem eladnám egy kupecnek,
- Becsülje meg a becsüs, hogy mit ér.
A sárga csikók nálam úgy kivesztek,
Mindent megtennék egy kis pénzmagéré,
- Üres zsebembe bőven befér -
De még egy máriás se jut nekem;
- Legföljebb festett kép a szenthelyen.
Mihelyt a Szent Szűz szán rám több figyelmet,
Törlesztek én, uram, készségesen:
Semmit se vesztesz el - csupán türelmed.

AJÁNLÁS

Én liliommal ékes Hercegem!
Amikor nyugtom nincs egy percre sem -
Tudod, milyen kín az szegény fejemnek?
Érts hát a szóból és segíts nekem;
Semmit se vesztesz el - csupán türelmed.

UTÓIRAT

No, kis levélkém, igyekezz!
Ámbátor nincs lábad, se nyelved,
Siess és zengd el hercegemnek:
A pénztelenség tönkre tesz.

Levél, melyet Françoise Villon mester, mikor nem volt már egy bűdös vasa, így írt Jehan de Bourbon herceghez (ford. Faludy György)

Tisztelt uram, fenség, vagy mi a fene, bevezetésül
fogadd üdvözltem. Bár nem vagyok ficsúr, kit a babája fésül,
sem gróf, aki a népet nyúzza, sem Monsignor, ki hintón jött az égből.
Nevem kurtán Villon. Szeretőm utcalány. (Úgy hívják: Mirjam.)
És én? Én eddig néhány verset írtam,
persze, csak úgy privát gyönyörűségből.
Máskülönben pedig boldog vagyok,
hogyha vasámap nem látok papot.

Arról van szó tehát, hogy múltkor este - úgy értem
hajnal felé, mikor a kocsmából hazatértem -
egy pimasz gavallér belémkötött.
S mikor pisztolyt húzott, én is kivettem övemből
a törömet s tiszta önvédelemből
egyszerűen leszúrtam a dögöt.
S most azt harangozzák, hogy bűnbe estem,
s ezért itt rohadok e majomketrecben.

Egy ily bitang, mint én persze, csak szarik rája,
hol éri majd az angyal trombitája.
De szörnyűség, ha nincs egy vasa.
Úgy lóg a levegőben, mint az akasztott ember,
ha a zsaru ráköp, még csak szólni sem mer,
és nadrágjából kiáll a fara.
Szóval, uram, tőled függ a dolog,
ha Villon gyomra többet nem korog.

Világéletemben embert még meg nem vágtam
soha pénzért. A legtöbb, úgy találtam,
túl ordenári ehhez énnékem.
De te ezt a kitüntetést majd csak megbecsülöd...
Úgy ötven fontot gondoltam aranyban. Ha egészségesen kikerülök
a kóterből, vissza persze a dupláját fizetem.
És addig vedd, ha félsz, hogy kitolok veled,
zálogul az akasztófakötelet.

POST SCRIPTUM

Mint nem tesz egy ily szegény proletár,
ha a prófuntól segge szüretre jár?
Ilyenkor már bagó sem kell neki.
De most, mikor kalapját leveszi,
s a rohadt pénzért térdre állva
úgy mászik eléd, mint a majom:
hát azt hiszed, hogy nem sül ki a pofája,
te barom?

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK (2. CSOPORT)

Fogalmazzatok meg néhány mondatban, hogy mi a **versek témája**!

Kérelem a herceghez, melyben kölcsönért folyamodik. A herceg az egyetlen reménye a jóllakottságra, biztosítja a herceget, hogy szabadulása után visszafizeti a kölcsönt.

Kreatív írás. Érveljetelek mellette vagy ellene: „A kimondást és mindenfajta megszólalást törvények rendszere (feudális viszonyok), intézmények szabályozzák. Tudjuk jól, hogy mindent kimondani nincs jogunk, nem lehet bárhol mindenről beszélni, végül pedig nem mindenki beszélhet bármiről, bárkinek.”

Szerintünk igaz az állítás, mivel szavainknak hangnemünknek mindig megvan a maga következménye. Ma sem mondhatunk ki mindent, de a középkorban a feudális viszonyok és az erős vallásosság ezt teljesen korlátozta. A kisebb rangú személy mindig ki volt szolgáltatva a feljebbvalójának. A középkori egyház kegyetlen és erőszakos volt. Egyetlen félreértett szó elég volt, hogy az embert eretnekséggel vádolják. Ma sokkal szókimondóbbak az emberek, mert büntetést helytelen beszéd miatt nem igazán kapnak, ennek ellenére ma sem beszélhetünk meggondolatlanul, mert félhetünk az emberek megítélésétől.

Készítsetek **halmazábrát** – amely a két mű közötti hasonlóságot és különbséget kívánja láttatni – az alábbi kérdések alapján:

Ki a megszólított?

Mi az oka a megszólalásnak?

Hogyan jellemezhető a megszólító / lírai beszélő hangneme, stílusa? (Vajon melyik hangnemmel érhet előbb célba a megszólaló és miért? *A Faludy György által írt átköltés érhet előbb célba, mert az első átlagosabb, viszont Faludyé közvetlenebb, őszintébb, szokatlanabb.*

Mészöly Dezsőnél a megszólítás alázatos, könyörgő, tiszteletteljes.

A megszólított: Bourbon herceg.

A megszólalás oka: kölcsönért könyörög.

Faludy Györgynél a megszólalás tiszteletlen, (egy kicsit) gúnyos, a nyelvhasználat inkább szleng.

3. CSOPORT

Villonról, meg a Vastag Margot-ról szóló ballada (ford. József Attila) <i>Ha szeretem a széplányt szolgamód, nem kell azért parasztnak vélnetek. Javai finom óhajra valók, csókjáért kardot, pajzsot viselek. Fazekat happolok, ha emberek jönnek: borért ellépek csendesen. Kerül gyümölcs meg sajt, s ha rendesen fizetnek, mondok: "Jól ityeg bizony; csak jöjjenek, ha dörgésük leszen, e bordélyba, hol szállásunk nagyon."</i> <i>De megvannak aztán a nagy bajok, ha pénz nélkül jön Margot hálni meg; szívem halálra gyűlöli. Fogod mindjár kabátod, szoknyád, réklidet: gyapjú gyanánt a zálogba vihedd. S kezét csipőre téve bóg nekem az Antikrisztus, hogy Jézusra nem, ő nem teszi. Hát jól képen kapom, az orra fölött hordja kézjegyem e bordélyban, hol szállásunk nagyon.</i> <i>Majd megbékélünk; szellent rám nagyot, - dagadtabb, mint a dongó - fölnevet, combom csapkodja, Gogó-z meg gagyog, öklével birizgálja fejemet. Mint bunda alszunk, lévén részegek. S kelünk; korog a hasa; kényesen fölmászik rám, nyögők keservesen, a deszkánál is laposabbra nyom, ledérkedéssel tönkre így teszen e bordélyban, hol szállásunk nagyon.</i> AJÁNLÁS <i>Vihar, fagy, dér, - megvan a kenyereim! Igy vesz az ember gubát az eben. Lóg rajtam, pénzt megéri velem: Lotyó, kurafi, passzolunk nagyon. Ocsmányoké ez ocsmány szerelem, Nincs emberségünk, hát ne is legyen, E bordélyban, hol szállásunk nagyon.</i>	Kerítőballada Villonról és a kövér Margot-járól (ford. Faludy György) <i>Persze: pukkadnak a párizsi polgárok, mióta hírlik, hogy egy lánnal járok, ki az utcáról tartja el magát. De a kis dögöt nagyon szeretem, ingét megvarrom, ágyát megvetem és megkefélem este a haját; bort hozok a kocsmából, a kútról vizet, s ha egy vendég jön, aki jól fizet: a hátsó ajtón diszkrétén távozom, hogy a gavallérok és a tiszt urak, mint a mennyben, úgy érezzék maguk a bordélyházban, hol ketten lakunk.</i> <i>Persze, gyakran beköszönt a nyomor. Ilyenkor Margót látni sem tudom, gyűlölöm, mint a kést, a vérem forr, belérúgok és a haját húzom, Józsefre s Máriára esküszöm, hogy holnap reggelig agyonütöm, ha nem lesz pénz - zálogházba teszem ruháit és ha nincsen, mit egyem: káromkodom, míg a gyomrom korog, ő meg a szoba sarkában kuporog, s ilyenkor napestig pofozkodunk a bordélyházban, hol ketten lakunk.</i> <i>Aztán egyszerre pénz áll a konyhára, mert hirtelen nagy lett a forgalom, vagy én találkoztam a Bac utcában, avagy a Montmartre-i domboldalon egy bitanggal, ki meglógott a ceffel... S kövér Margóm akkor megint a régi, combomra csap és arcunk felderül, lefekszünk, s én egy dalt trillázok néki, ahogy ez a legjobb férfinak száz évben is csak egyszer sikerül. És aztán másnap estig horkolunk a bordélyházban, hol ketten lakunk.</i> AJÁNLÁS <i>Kik ezeket a sorokat olvassátok, gavallérok, urak és kapitányok, jegyezzétek meg: ha egy lányt kívántok, ki az ágyban mindenre kapható, szolgáltatotokra készen, itt vagyunk a bordélyházban, hol ketten lakunk.</i>
---	---

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK (3. CSOPORT)

1. Fogalmazzatok meg néhány mondatban, hogy mi **a versek témája!**

Hol élnek a ballada szereplői?

Milyennek látjátok a szereplők környezetét?

Mi jellemzi a versben a szereplők „idilli” viszonyát?

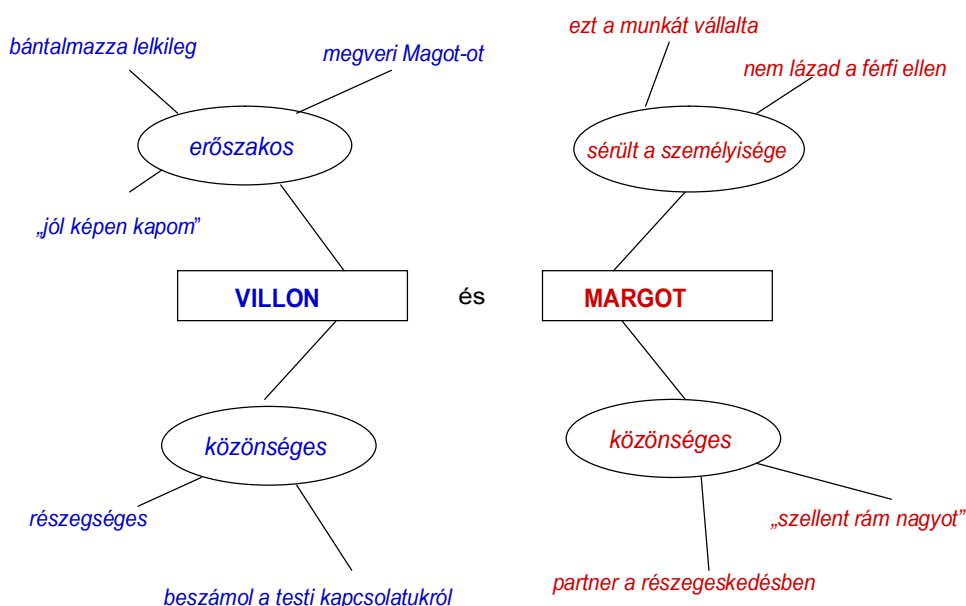
Mi az összetartozásuk alapja?

A versek szereplői bordélyházban élnek. Ha van pénzük, akkor nyugalom, ha nincs, akkor veszekedés jellemzi a viszonyukat, ez a mai hétköznapi házastársi viszonyra is jellemző. Kapcsolatuk nemcsak az üzletből és a testiségből áll, érzelmi kapcsolat is van közöttük.

2. **Kreatív írás:** mint irodalomkritikusok, először hasonlítsátok össze a két fordítást / átköltést, majd készítsetek legalább 10 mondatban egy publicistához illő „tudományoskodó” fordítás-kritikát. A szöveg lehet összehasonlító és/vagy szintetizáló egyaránt.

A József Attila fordítás sokkal kevésbé szókimondó, mint a Faludy-féle átkötés. Faludy nyelvezete sokkal közelebb áll a mai hétköznapi köznyelvhez (pl.: agyonüt, meglógott). A Faludy átírás a hétköznapi emberekhez szól, míg a József Attilaé közelebb állhat a francia műhöz. Míg Faludynál kiegyensúlyozottabb a férfi-nő kapcsolat, addig József Attilánál több negatív jelzőt használ Margot-ra ezáltal kapcsolatukat rosszabbnak tűnteti fel. Faludy átköltésének 2. versszakában felfedezhető a felnagyított agresszivitás. Az ajánlás F.-nál pozitív hatást kelt, míg J. A.-nál ez negatív, kidomborítja a kapcsolatuk természetellenességét, ocsmányságát.

3. Készítsetek **jellemtérképet** Villonról és Vastag Margót-járól! A jellemzéshez használjátok a szöveget! Emeljetek min. 2-2 tulajdonságot és támasszátok alá egy-egy érvel! Az érvel lehet a szövegből választott idézet, amelyet a bemutatáskor felolvashattok.

Gyász-irat, melyet maga s társai számára szerzett a költő, mialatt fölakasztásukat várták (ford. Illyés Gyula) <i>Embertestvérek, még élni tudók, Ne tekintsetek ránk szívtelenül. Ahogy ti most rajtunk, előbb-utóbb Rajtatok Isten akként könyörül. Itt függünk kötéllel nyakunk körül Öten-hatan, s mit jókkal úgy etettünk, Bomló és bűzlő étek lesz a testünk, Mi meg csont, por és hamu - tréfaszóval Ki ne gúnyolja senki bajba-estünk, De kérje Istent, legyen irgalommal. Ne vessetek meg, bárha volna ok, Hogy így veszünk hóhér kezeitől. Emberek vagyunk, kell hát tudnotok, Nem mindenki jut az ész fölül. Ejtsetek szót, ha a mi szánk kihül, A Szűz Fiánál: bármit cselekedtünk, Adjon kegyesen módot menekednünk, Ne mennykövével büntessen azonnal. Meghaltunk, senki se bántsa a lelkünk, De kérje Istent, legyen irgalommal. Ázunk, mosódunk, ha eső csurog, S ha nap süt, bőrünk szikkad, feketül. Szemünkkel szarka, varju tesz csufot, Tép szőrt szakállunk, szemöldünk közül. Pihenésünk egy percnyi nem kerül, A szél szerint kell erre-arra lengnünk, Hol jobbfelé, hol balfelé peregnünk. Gyűszűként kiki, aki nincs közöttünk És kérje Istent, legyen irgalommal.</i> AJÁNLÁS <i>Engedd, ó, Jézus, égi fejedelmünk, Ne kelljen mégse pokolra kerülnünk, Ha a Trombita számadásra szólal. S emberfia te, ne mulass felettünk, De kérjed Istent, legyen irgalommal.</i>	Az akasztófavirágok balladája 1.rész (ford. Faludy György) <i>Embertestvér, ki erre jársz a nyáron, a dombtetőn, barát vagy idegen, ne gúnyolódj e három jómadáron, kik itt lengünk a sárga zsinen: bőrünket, nézd, a víz lemosta régen, nyelvünk megzöldült, mint a rézgaras, és így forgunk a korhadó kötélén, pökhendi táncban, mint a szélkakas; hasunk, amelybe bort tömtünk s kalácsot, mint vén ribancmell, ráncos, sárga folt, s szívünk, amely a názáreti ácsot sohsem dicsérte, már a sárba folyt. Ne röhögj ki gyalázatunkat, vándor, s ne csak mibennünk lelj bűnt és hibát, s ha majd a meggymagot kiköpted szádból, rebegj értünk egy Áve Máriát: - hogy a gonosz Hold szarván el ne essen, s az égig jusson e három zsinvány, s ruháik foltján többé ne nevéssen a grófkisasszony és az úrilány - de kérd reánk az Úr kegyelmét, hogy a bitóról hófehéren megoldja Villon árva lelkét Krisztus nevében. Ámen, ámen.</i>
--	---

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK (4. CSOPORT)

Fogalmazzatok meg néhány mondatban, hogy mi **a versek témája!**

Téma 1: A halál utáni pillanatokat jeleníti meg a vers (egyszerre előre és visszatekintő).

Téma 2: Könyörgés a lélek üdvözüléséért. Téma 3: A testek bomlásának bemutatása.

Bizonyítsátok a versek alapján **érvekkel**, hogy Villon költészetét középkori világkép és gondolkodásmód jellemzi!

Teleologikusság (célelvűség) és kettős emberkép, test és lélek dualitása.

Nagyon vallásos. Hisz Istenben, a bűnbocsátásban.

Gyűjtsétek ki **T-táblázatban**, hogy mire kéri a beszélő az „embertestvéreket”, mivel érvel?

Milyen a lírai én beszédhelyzete?

Hogyan bizakodhat a bűnös lélek a megbocsátásban?

Gyász-irat, melyet maga s társai számára szerzett a költő, mialatt fölakasztásukat várták	Az akasztófavirágok balladája 1.rész
„Ne tekintetek ránk szívtelenül” „Ki ne gúnyolja senki bajba-estünk” „Ne vessetek meg...” „Ejtsetek szót, ha a mi szánk kihül” <i>Érv: mert ők is kerülhetnek olyan helyzetbe</i>	„ne gúnyolódj e három jómadáron” „Ne röhögj ki gyalázatunkat, vándor” „ne csak mibennünk lelj bűnt és hibát” „de kérd reánk az Úr kegyelmét” „rebegj értünk egy Áve Máriát” <i>Érv: itt nincs érvelés</i>
<i>Beszédhelyzet: A fiktív helyzetben az élőkhöz és Jézushoz is szól társai és a maga nevében.</i> <i>Az isteni kegyelem miatt bizakodhat.</i>	<i>Beszédhelyzet: A lírai Én a sárga zsinegről szól mint halott az élőkhöz társai és a maga nevében.</i> <i>Lemondóbb, beletörődött a sorsába, de továbbra is bízik a megbocsátásban.</i>
	<i>Utalás történik a haláltáncra: „ruháik feltján többé ne nevéssen a grófkisasszony és az úrilány,”</i>

Gyerekférfiak balladája

(Kiss Judit Ágnes)

*Ha nő vagy, férfiként szerethetsz
macsót, lovagot, szépfíút,
végül úgyis a gyermeked lesz,
öledbe vágyik, s nincs kiút
ebből a kényszer-anyaságból,
szívedből szívja a tejet,
és mint vak kismacska, nyivákol –
a férfi mind csak kisgyerek.*

*Mint óvadás a homokvárat,
épít izmot vagy karriert,
de kérj egy apróságot, fáradt,
unott lesz rögtön és ijedt.
Nem lesz társad és nem lesz hősöd,
magad vagy csatába menet
utóvéded és előőrsöd,
a férfi mind csak kisgyerek.*

*Most rád hasal, harapja nyelved,
magáról úrként álmodik,
ha nedve kiömlött, elernyed,
s már alszik, nyála is folyik.
Mert nő vagyok, oltalmat vágnék,
de megtanultam, nem lehet,
hiába szerelem, jó szándék,
a férfi mind csak kisgyerek.*

*Herceg, ha sértő, amit mondtam,
hajtsd az ölembe a fejed,
csak altató volt, mit daloltam,
hogyminden férfi kisgyerek.*

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK (5. CSOPORT)

Készítsetek **karaktértérképet** a férfiról a vers alapján!

Kreatív írás: válaszoljatok 6-8 soros levélben a balladára a herceg szemszögéből! Próza szövegekbe építsetek be kiemelt szövegrészeket! Ha marad időtök, írjatok egy társkereső hirdetést a nő szemszögéből!

Tisztelt Író! Az Ön által írt ballada a férfiakra mélyen sértette az én férfi énem, és a többi sorstársam érzéseit. A férfiak igen is képesek egy kapcsolat irányítására. A férfiak sokkal nagyobb százalékban töltenek be vezető szerepet, mert sokkal jobban tudunk irányítani.

Kérdezzük, segítsük a szerzőt! Mivel a szerző nincs jelen, az ő szerepét az olvasók töltik be. A szerző által felvetett problémák sérelmek és panaszok alapján fogalmazzátok meg a szerző vágyait, igényeit két ellentétes stílussal a megadott szempontok szerint:

Alázatos, finom, kérő, lágy stílus		Durva, határozott, direkt, esetleg vulgáris stílus
<i>nem szeretnék az anyukád lenni, a szeretőd lennék inkább</i>	„kényszer-anyaság”	<i>van neked anyád, ne én legyek!</i>
<i>tékozló szerelmem lelke elbolyongott egy sötét erdőben</i>	„nem lesz társad és nem lesz hősőd”	<i>egy bunkó állat vagy</i>
<i>szívemnek csöppet túlsúlyos vagy</i>	„rád hasal, harapja nyelved”	<i>szállj le rólam! ez nem sexi!</i>
<i>fáj drágámnak a pocija</i>	„mint vak kismacska, nyivákol”	<i>légy férfi te barom!</i>

Ballada a kettős erkölcsről

(Kiss Judit Ágnes)

*Ha kisfiúnak buzog túl a nedve,
mely testdúló szeretkezésre vár,
„a kis kakas” - mondják rá kedveskedve
„no lám, miből lesz a cserebogár”.
Ám, bakfislány, ha ágyba hajszol véred -
(megbocsáss, most csúf lesz a szavam) -
„a kis lotyó” - zuhan rád az ítélet -
„mi lesz, ha máris baszhatnékja van?”*

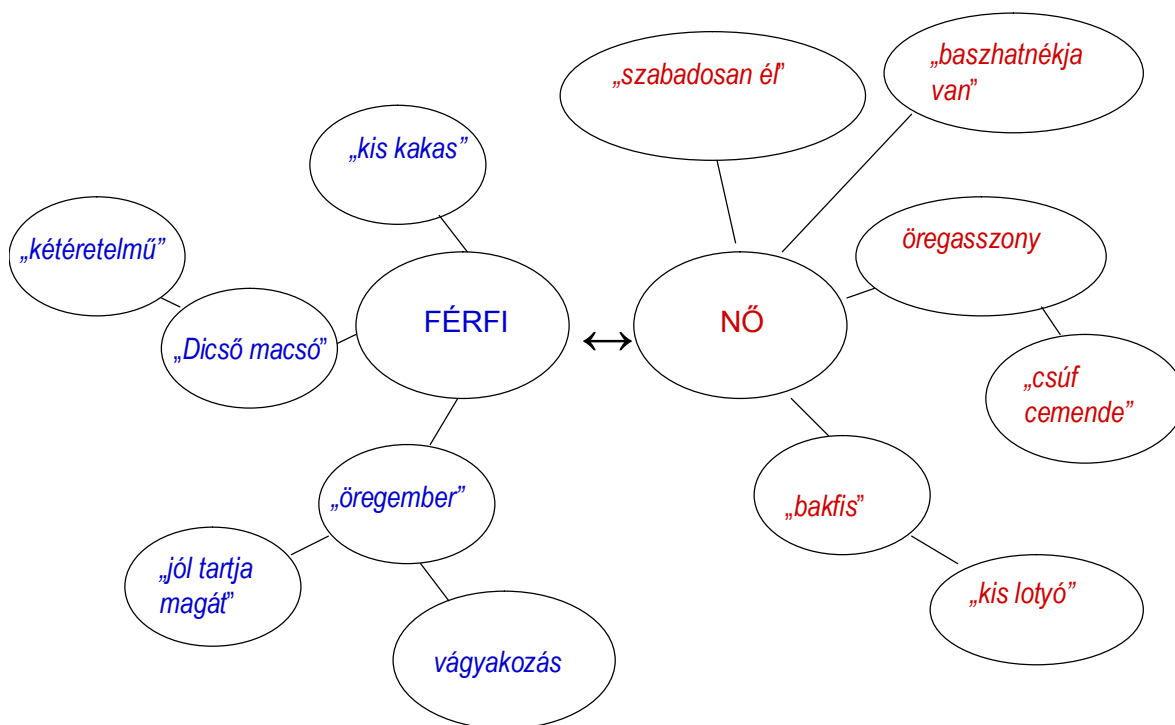
*Dicső macsó nevet nyer el a férfi,
ha kétértelmű minden mondata,
s a rossz nyelvektől akkor sincs mit félni,
ha minden éjjel más nőt visz haza.
De hogyha nő mer szabadosan élni,
s nem csak célozgat arra, mit akar:
„akármit el tud csípőn alul érni,
vagy egyszerűen baszhatnékja van.”*

*Ha öregembert űz a gerjedelme:
„Istennek hála, jól tartja magát!”
Ha vénasszonyt: „na nézd, a csúf cemende,
ha nem vigyázol, becsusszan alád!”
S ha egy vers feszül az erotikától:
„Beh költői, és milyen férfias!
Hogy nő írta?... hát... hümm... igazán bátor
kimondani, hogy baszhatnékja van.”*

*Felség, megadom magam kényre-kegyre,
vétesd fejem, ha nincsen igazam:
a férfi vágyik testi szerelemre,
a nőnek meg csak baszhatnékja van.*

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK (6. CSOPORT)

Ábrázoljátok rendszerező **fürtábrán** a férfi-nő (középen egy ellentétes jellel) erkölcsi megítélésének különbségeit!

Rövid esszében indokoljátok meg, hogy melyik fogalommal neveznétek meg inkább a verset?
(paródia, travesztia vagy persziflázs)

Ez a mű leginkább a paródiába és a persziflázsba illik bele. Paródia, mivel a vágánsköltészet legjellemzőbb elemeit nagyítja fel és ezzel torzítja is. Persziflázs is, mivel a téma komolytalan, de a forma komoly maradt, egy alantas témát fogalmaz fel egy klasszikus műfajban.

Kreatív írás: Írjatok a megkezdett minta alapján egy társkereső hirdetést a nő, illetve a férfi szemszögéből, ami persziflázsnak is tekinthető! *Nem azt az embert keresem, aki... , hanem...*

Nő szemszöge: Nem azt az embert keresem, aki érzelmes szerető és gondoskodó. Aki okos, bátor és udvarias, aki igényes, rendszerető és kedves. A külleme kifogástalan, kocka has, izmos kar, egy David Hasselhoff..., nem. Én nem ilyenre vágyom. Nekem olyan pasi kell, aki flegma, befordult a világtól, engem semmibe vesz. Előny, ha még mindig az anyjánál lakik és munkanélküli. Még jobb, ha kopasz is, és legalább akkora sörhasa legyen, mint nekem. Csupán ennyi igényem van, beérem kevésse. Várom a bunkó és igénytelen érdeklődőket.

Férfi szemszöge: Nem azt a nőt keresem, aki igényes, házias, csinos, jószívű és szép, hanem elég számomra egy olyan nő, aki kevésbé ad magára, sőt az sem fontos, hogy rendszeresen tisztálkodjon, mivel én sem szoktam. Nem szeretném, ha

fiatalok jelentkeznének, számomra tökéletes egy idős, házsártos vénasszony. Előnybe részesítem a hatalmas zsírpárnákkal rendelkező öreglányokat, de este 8 után már ne hívjatok, mert a kocsmában iszom a feleseket.

VIII. KILÉPŐKÁRTYA

1. Hogy érezted magad a csoportban? Mennyire tudtál a munkába bekapcsolódni?
2. Mit fogsz megtanulni / vagy mit tanultál meg ebből a leckéből?
3. Milyen feladatokat végeztél volna szívesen még a témával kapcsolatban?

Gitta:

1. *Nem nagyon éreztem magam jól a csoportban, mert a csoporttagok nem igyekeztek aktivizálni magukat. Az egészet körül-belül ketten csináltuk a 6 fős csoportból.*
2. *Jó volt olyan verseket is olvasni, ami nem a tananyag része. Nagyon érdekesek az átirások, az, hogy más írók/költők hogy dolgozzák fel az eredeti verseket.*

Gréta:

1. *Jól éreztem magam a csoportban, érdekesnek találtam a feladatokat. Próbáltam a munkából igazságosan kivenni a részem.*
2. *Sok dolgot megtanultam a leckéből, bár a csoportmunkából igazán csak a saját csoportomét tudtam megtanulni.*
3. *Kíváncsi lettem volna több Villon versre. Illetve a feminista versek nyertél el a tetszésemet a legjobban.*

Ágnes:

1. *Jól éreztem magam, teljesen be tudtam kapcsolódni.*
2. *Szerintem nagyon érdekesek voltak a művek, és hogy melyik költő mennyire kritikusan szemléli a nő-férfi viszonyt. Közvetlenek és durvák a megfogalmazások, de tetszettek a versek.*
3. *Szívesen végeztem volna több feladatot, tetszett a kreatív írás, amikor nekünk kellett rövid fogalmazást írni.*

Réka:

1. *Nagyon jó a csoportunk, és nagyon jól tudott mindenki közreműködni a feladatokban. Én is ki tudtam venni a részemet a munkából.*
2. *Az egészet meg fogom, illetve nagy részét meg is tanultam.*
3. *Szerintem ezek a feladatok jók voltak.*

Blanka:

1. *Nagyon jól éreztem magam, mert legtöbbször interaktív volt az óra, és ha tudtuk, akkor használtuk az írásvetítőt is. Úgy éreztem sikerült bekapcsolódnom a munkába.*
2. *Igyekeztem minél többet megtanulni és úgy érzem, ez sikerült is az óra munka segítségével.*
3. *Szívesen vállaltam volna kiselőadást vagy részletesebben utánanéztem volna egy témának, ami jobban felkeltette a figyelmem.*

Hanga:

1. Nagyon jól éreztem magam a csoportban. Szerintem mindenki kivette a részét a munkából, persze az csoportfüggő is.
2. Megtanulhattuk, mi Francois Villon verseinek hatása a mai világra, hogy melyik költő hogyan dolgozta fel a műveit.
3. Elégedett voltam a feladatokkal, több gondolatábrát lehetett volna még csinálni.

Cintia:

1. A csapatban nagyon jól éreztem magam, nálunk megvolt az összhang, mindenki hasznos gondolatokat fűzött éppen az aktuális feladatokhoz. A munkába teljes mértékben be tudtam kapcsolódni.
2. Amit megtanultam, hogy egy-egy fordításból átköltésből vagy parafrázisból mennyire meg lehet ismerni az illetőt, aki átdolgozta a művet.
3. Kíváncsi lettem volna, hogy férfi szemszögből milyen egy ilyen mű. Mennyire szidják a nőket...mit gondolnak a nőkről...

Lilla:

1. Jól éreztem magam a csoportban, jól tudtunk együtt dolgozni, mindenki kivette a részét a munkából.
2. Megtanultam, hogy egy átköltés vagy parafrázis mennyire megváltoztatja a költő költészetét.
3. Olvasnék még Villon átköltéseket.

Gréta:

1. Nagyon jó csapatba kerültem, így élvezhető volt a közös munka. A feladatokat megfelelően osztottuk fel.
2. Érdekes átköltéseket, fordításokat ismerünk meg, ezek tetszettek. Plusz irodalmi fogalmak, amik szükségesek lehetnek.
3. Ezek a feladatok tökéletesek voltak, jobbat én se tudtam volna kitalálni.

Lidi:

1. Nagyon jól éreztem magam, nagyon jól tudtunk haladni ebben a csoportban.
2. Jó lecke volt az átköltések és az átfordítás megtanulásához, és szerintem nagyon érdekes versek voltak.
3. Igazából minden feladattal meg voltam elégedve és külön jó volt, hogy egy vershez több feladat volt, mert így mindenkinek a személyes véleménye benne volt a csoportmunkában.

Péter:

1. Jól éreztem magam, aktívan részt vettem a munkában, segítettem a csoportot.
2. Az egész leckét meg fogom tanulni.
3. Kritikaírás a műről.

Gábor:

1. Nagyon jól éreztem magam a csoportban, hiszen érdekes feladatot kaptam, és jó volt a csoportszellem is.
2. Mindent meg fogok tanulni. Mert a tudásnak megvan a gyümölcse és abból lehet jó italokat főzni. :)
3. Színjátzás még jobban feldobta volna az órát.

Petra:

1. *Én jól éreztem magam, szerintem kivettem a részem a munkából, és jól megcsináltuk a feladatokat.*
2. *Most már tudom, hogy mik a különbségek, a hasonló értelmű szavakban, a hiányosságokat pedig megtanulom.*
3. *Nekem tetszettek a feladatok, szerintem egyértelműek voltak, mást nem nagyon tudtam volna elképzelni.*

Dominika:

1. *Nekem tetszett a csoportmunka, kicsit nehéz volt munkára bírni a fiúkat, de aztán jól együtt tudtunk dolgozni.*
2. *Hát, meg fogom tanulni a tananyagot. Arra rávilágított ez a dolog, hogy egy átköltés esetenként sokkal érdekesebb, mint egy rendes fordítás, az egészet szórakoztatóbbá teszi. Könnyebb megjegyezni egy verset, ha tudom, hogy nevettem rajta, és az átköltésről már asszociálhatok az eredeti fordításra.*
3. *Én személy szerint írtam volna egy saját paródiát vagy átköltést. (Fogok is, rám vall) A meglévő feladatok nagyon tetszettek.*

Gréta:

1. *Jó volt együtt dolgozni, mindenki kivette a részét a munkából.*
2. *Sok új fogalmat tanultunk, több átírást ismertünk meg.*
3. *A feladatok elegek voltak ahhoz, hogy megismerjük a szöveg témáját, szerkezetét. Szívesen írtam volna a versekhez átírást vagy hasonló témájú verset, fogalmazást.*

Márta:

1. *Olyan csoportba kerültem, ahol működött az összhang. A barátnőimmel együtt könnyedén ment a munka, egyenlően osztottuk fel a feladatokat, (mi) és mindenki segítette a másikat. Úgy gondolom, hogy tökéletesen kivettem a része a munkából.*
2. *Azt, hogy az átírásoknak, fordításoknak mindig aktuális mondanivalója van, ezek mellett a fogalmakat és azt, hogy mindezeket tudnunk kell ahhoz, hogy hozzá tudjuk szólni dolgokhoz.*
3. *Nekem minden feladat tetszett, de szívesen írtam volna megadott témához verset vagy illusztrációt készítettem volna.*

Anna Ruth:

1. *Teljesen be tudtam kapcsolódni a munkába és a csoportba is. Nem éreztem kitűnően magam, de semmi bajom nem volt a csoportban.*
2. *Számomra azért volt jó, mert így képes vagyok gyakorolni azt, amikor egy idegen szöveget elemezni, értelmezni kell (szempontokat is)*
3. *Szívesen néztem volna képeket, hogy szívesebb legyen.*

Éva:

1. *Jól éreztem magam a csoportban, furcsa volt elsőre a Ballada a kettős erkölcsről, mivel ilyet még nem olvastam. Teljesen be tudtam kapcsolódni a munkába.*
2. *Tisztázódtak ezek a fogalmak: fordítás, átköltés, parafrázis, paródia, travesztia, persziflázs.*
3. *esetleg képeket lehetett volna nézni a művekkel kapcsolatban.*

Katalin:

1. *Mivel mi választhattuk, hogy kikkel akarunk egy csoportban lenni, olyanokkal voltam, akikkel jól együtt tudtam dolgozni. Mindenki olyan feladatot kapott, amihez értett, mindenki jól be tudott kapcsolódni a munkába.*
2. *A fordítás és az átköltés közti különbséget és a művek műfajait.*
3. *A többi csoportnak adott feladatok is érdekelnek, azokhoz kapcsolódóan is csináltam volna feladatokat.*

Eszter:

1. *Én nagyon jól éreztem magam a csoportban. Szerintem jól be tudtam kapcsolódni a munkába.*
2. *Próbálom lényegesebb dolgokat megtanulni.*

Kristóf:

1. *Jól éreztem magam. Sok dolgot mondtam én is és szerintem gyorsítottam a csoportmunkát.*
2. *Faludy György fordításokat, mert tetszettek és a nyelv közelebb áll hozzám.*
3. *Részletesebb elemzés csak nincs elég idő. És költsünk mi is egy ilyen verset.*

Marcell:

1. *Jól éreztem magam. A csoportunkban mindenki bekapcsolódott a munkába. Együtt ötleteltünk, gondolkodtunk. Ez tetszett.*
2. *Új világszemlélettel, felfogásokkal ismerkedtünk meg. Megtanulni azt fogom, ami érdekel és amit tanárnő elvár a dolgozathoz.*
3. *Valamilyen táblázatot, ábrát csinálhattunk volna még, de ez az esszés feladat is tetszett.*

Attila:

1. *Sok feladatunk volt, így mindenkinek jutott feladat, így nekem is dolgozni kellett (ez pozitív, mert könnyebben meg lehet így tanulni az anyagot).*
2. *A nő-férfi kapcsolat egy másfél megvilágítását ismerhettem meg, valamit Villon lett a kedvenc költőm*
3. *Fogalmazások, átírások a művekkel kapcsolatban. Egyéni (csoporton belüli) vélemény írása.*

Norbert:

1. *Sajnos beteg voltam ekkor, de csoportban dolgozni nagyon élvezetes. Ha valaki nem tud valamit, akkor segít és elmagyarázza a másik.*
2. *Azt, hogy ki az, aki nagyon hasonlít Villonhoz, és ki az, aki kissé változtat a művön. Illetve a férfi és a nő viszonyát.*
3. *Több érdekességet jó lett volna hallani.*

Dóra:

1. *Nagyon jól éreztem magamat, és úgy érzem, hogy kivettem én is a részem a munkából.*
2. *Azt, hogy mindenki szemlélheti, értelmezheti másként a verseket, ezt mutatják az átköltések is.*
3. *Minden feladat, amit lehetett a versekhez csinálni, szerintem meg volt, esetleg még lehetett volna egy olyan, melyben az eredeti verset mi írjuk át, a mi szemléletünk szerint.*

Zsolt:

1. *Eléggé be tudtam kapcsolódni a munkába, érdekelte a szöveghez feltett kérdések.*
2. *Megtanultam a fordítások lényegét, meg azt, hogy a művek alapján mit várnak el a nők a férfiaktól.*
3. *Egy fordított szerepű művet is szívesen feldolgoztam volna és összehasonlítottam volna.*

Dániel:

1. *Jól be tudtam kapcsolódni a munkába, hiszen a munka fel lett osztva, mindenkinek megvolt a maga munkája és csak aztán dolgozott. Jól éreztem magam a csoportban, érdekes kérdéseket és feladatokat kérdeztek tőlem.*
2. *Közelebb kerültem Villon költészetéhez és átfordításaihoz, átköltéseihez, rájöttem mi a lényege ennek a stílusnak.*
3. *Nem végeztem volna más feladatokat, hiszen ezek megfelelő kérdések voltak számomra.*

Ádám:

1. *A csoportban jól éreztem magam, mivel társaimmal könnyen meg tudtuk oldani a feladatokat. A csoport aktív tagja voltam.*
2. *Ezt a leckét könnyebben lehetett értelmezni, ezért óráról órára rendszeren fel tudtam belőle készülni, és új gondolatokat indított el bennem.*
3. *Szerintem mindenféle feladatot elvégeztünk.*

Ajándok:

1. *Nagyon tetszett, hogy csoportos feladatok voltak, jó volt, hogy mi magunk elemezhattük a verseket.*
2. *Könnyebben bele tudom helyezni magam ebbe a témába, a nő-férfi kapcsolatáról és hogy hogyan gondolkodtak sok érdekes dolgot tanultam.*
3. *„Esetleg” mi is írhattunk volna ilyen stílusban (vagy egy átköltést).*

Ádám Antal:

1. *Nagyon jól. Tetszett nagyon, hogy magunk osztottunk csoportot, ezáltal jobb hangulatú volt a munka.*
2. *Ezt összefoglalni nagyon nehéz. A versek modern nyelvezete humort, jókedvet vittek az óra menetébe. (Ez az, amit úgy neveznek, hogy: Örömmel tanulás!)*
3. *Bármilyet, tetszett a téma, bár a feladatok száma és minősége szegényes, illetve a rá adott idő kevés volt.*

Szabolcs:

1. *Szerintem érdekes volt, a csoportunkban mindenki dolgozott, így sokkal gyorsabban és könnyebben megcsináltuk a feladatokat.*
2. *A versek értelmezését tartalmát és jelentőségét.*
3. *Saját elképzelésünkről személyes gondolatunkról véleményünkről kellett volna még írni.*

Dániel:

1. *Eleinte nem nagyon tudtam csatlakozni a munkába, de miután megértettem a feladatokat utána könnyebb volt.*
2. *Villon költészetét mindig is szerettem, mert sokat hallgattam régen és azóta megmaradt.*

3. *Talán egy szerepjáték egy verssel kapcsolatban.*

Nándi:

1. *Nagyon jól érzetem magam a csoportban. A munkába részt tudtam venni és segíteni.*
2. *Nekem nagyon tetszik ez a téma, kivéve ez a női költő, mert számomra nagyon idegesítőek voltak az irományai.*
3. *Szívesen írnék egy verset.*

Zsófia:

1. *Szerintem nagyon jó volt csapatban dolgozni, mert ez kizökkentette az órát a szokásos menetéből. A munkába jól be tudtam kapcsolódni, mert sok feladat volt így mindenki tudott érvényesülni.*
2. *Az órán átvett fogalmakat és kifejezéseket.*
3. *A fordítások és átköltések saját verssé való átalakítása.*

Regina:

1. *Jól éreztem magam a csoportmunkában, teljesen be tudtam kapcsolódni. Mindenki teljes mértékben kivette belőle a részét.*
2. *A versek témáját és néhány jellemző szót. A felmerülő fogalmakat és azok jellemzőit.*
3. *Véleményt írni a versről vagy annak megfogalmazásáról. Egy néhány soros kis átírás (saját megfogalmazásban) a versről.*

IX. REFLEXIÓK

A gyerekek reflexiói, a kilépőkártyákon olvasható vélemények szinte tökéletes összefoglalást nyújtanak az óra tanulságairól és egyben megerősítenek a saját meggyőződéseimben.

Az óra nem a hagyományos RJR (ráhangolódás, jelentésteremtés, reflektálás) óramenetet követte, a ráhangolódás szakasz elhagyása a többi szakasz javára vált, több idő jutott a csoport-feladatok kidolgozására és a közös megbeszélésre.

Az óra céljai közül tisztázásra szántam néhány fogalmat, melyeket a gyerekek már teljesen tudatosan használtak nemcsak a kilépőkártyákon, de a feladatok megoldása közben is. Jó érzéssel töltött el, hogy többen reflektáltak erre más-más kontextusban, s hogy ezen fogalmak kristályszerkezetén keresztül maguk is ráéreztek és ráláttak ennek fontosságára.

A gyerekek mindvégig érdeklődőek, aktívak és fegyelmezettek voltak. Okos, intelligens és humoros válaszaik az átlagosnál magasabb műveltségi színtről árulkodnak, ami részben az iskolában zajló reformszerű irodalomtanítás folyamatának eredménye. Ezeket a módszereket jó és hasznos volt megtapasztalni, megtanulni.

A feladatok összeállítása során próbáltam egyensúlyra törekedni, alapvetően három feladatattípussal találkoztak a tanulók: 1) a versek témájának meghatározása különböző szempontok szerint (az összehasonlító verseknél), 2) kreatív írás, esszéírás, argumentáció 3) és grafikai szervezők. A gyerekekkel egyetértve utólag én is úgy gondolom, hogy az órát esetleg illusztrációval, szerepjátékkal, több grafikai szervezős feladattal, illetve más interaktív reflektív tanulási technikák alkalmazásával színesebbé és még érdekesebbé lehetett volna tenni, bár az idő ezt nem mindig teszi lehetővé, gyakran szelektálni kell és szűkíteni a feladatok számát.

Úgy éreztem, hogy az óra végig jó hangulatban telt, ezzel az osztállyal és minden egyes diákkal külön-külön nagyon jó együtt dolgozni és együtt nevetni.

IRODALOMJEGYZÉK

- BABITS Mihály, *Dante fordítása. Műhelytanulmány.* In: Nyugat, 1912. (5. évf.) 8. sz. = <http://epa.oszk.hu/00000/00022/00102/03282.htm>
- BÁRDOSSY – DUDÁS – PETHŐNÉ – PRISKINNÉ (szerk), *A kritikai gondolkodás fejlesztése II*, Pécsi Tudományegyetem, 2007. = http://pedtamop412b.pte.hu/files/tiny_mce/File/KG2.pdf
- BÁBOSIK István – Nádasi Mária, *Közzetett rábatás a csoportmunkában*, Tankönyvkiadó, Bp., 1975.
- CZIMER Györgyi – BALOGH László, *Az irodalmi alkotótevékenység fejlesztése.* = http://geniuszportal.hu/sites/default/files/05_kotet_net.pdf
- FALUDY György, *François Villon balladái.* = <http://mek.oszk.hu/00500/00528/00528.htm#8>
- KUCSERKA Zsófia, *Az irodalomtanári mesterség gyakorlata és módszertana.* = http://www.educatio.hu/download/eselyegyenloseg/Irodalomtanari_mesterseg_gyakorlata_es_modszertana.pdf
- PAPP Attila Zsolt, *Faludy legnagyobb kalandja: az átköltött Villon.* In: Korunk, 2005. (16. évf.) 3. sz. 100-109. old. = <http://www.korunk.org/?q=node/8&ev=2005&honap=3&cikk=7818>
- PETHŐNÉ NAGY Csilla, *Irodalom 9.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2011.
- PETHŐNÉ NAGY Csilla, *Módszertani kézikönyv*, Korona Kiadó, 2007.
- SZEGEDY-MASZÁK Mihály, *Fordítás és kánon.* In: Irodalomtörténet : a Magyar Irodalomtörténeti Társaság folyóirata, 1998. (29. (79.) évf.) 1-2. sz. 63-82. old. = <http://nyitottegyetem.phil-inst.hu/lit/fordit.htm#24>
- SZIVÁK Judit, *A reflektív gondolkodás fejlesztése.* = http://geniuszportal.hu/sites/default/files/04_kotet_net.pdf#page=8

NYILATKOZAT

Alulírott*Balázs Katalin*.....
a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatója ezennel büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom és aláírással igazolom, hogy az.....*Interaktív reflektív technikák szerepe az irodalmi szövegek értelmezésében*.....
című diplomamunkám saját, önálló munkám; az abban hivatkozott nyomtatott és elektronikus szakirodalom felhasználása a szerzői jogok nemzetközi szabályainak megfelelően készült.

Tudomásul veszem, hogy diplomamunka esetén plágiumnak számít:

- szó szerinti idézet közlése idézőjel és hivatkozás megjelölése nélkül;
- tartalmi idézet hivatkozás megjelölése nélkül;
- más szerző publikált gondolatainak saját gondolatként való feltüntetése.

Alulírott kijelentem, hogy a plágium fogalmát megismertem. Tudomásul veszem, hogy plágium esetén diplomamunkám visszautasításra kerül. Továbbá felelősségem tudatában nyilatkozom arról, és aláírással igazolom, hogy a Debreceni Egyetem Elektronikus archívumába (DEA) a <http://dea.lib.unideb.hu/dea/handle/2437/85081> címre feltöltött diplomamunkám mindenben megegyezik a benyújtott papíralapú és/vagy CD formátumú dolgozattal.

Debrecen,2013....év ...május.... hó13.... nap

Balázs Katalin
aláírás